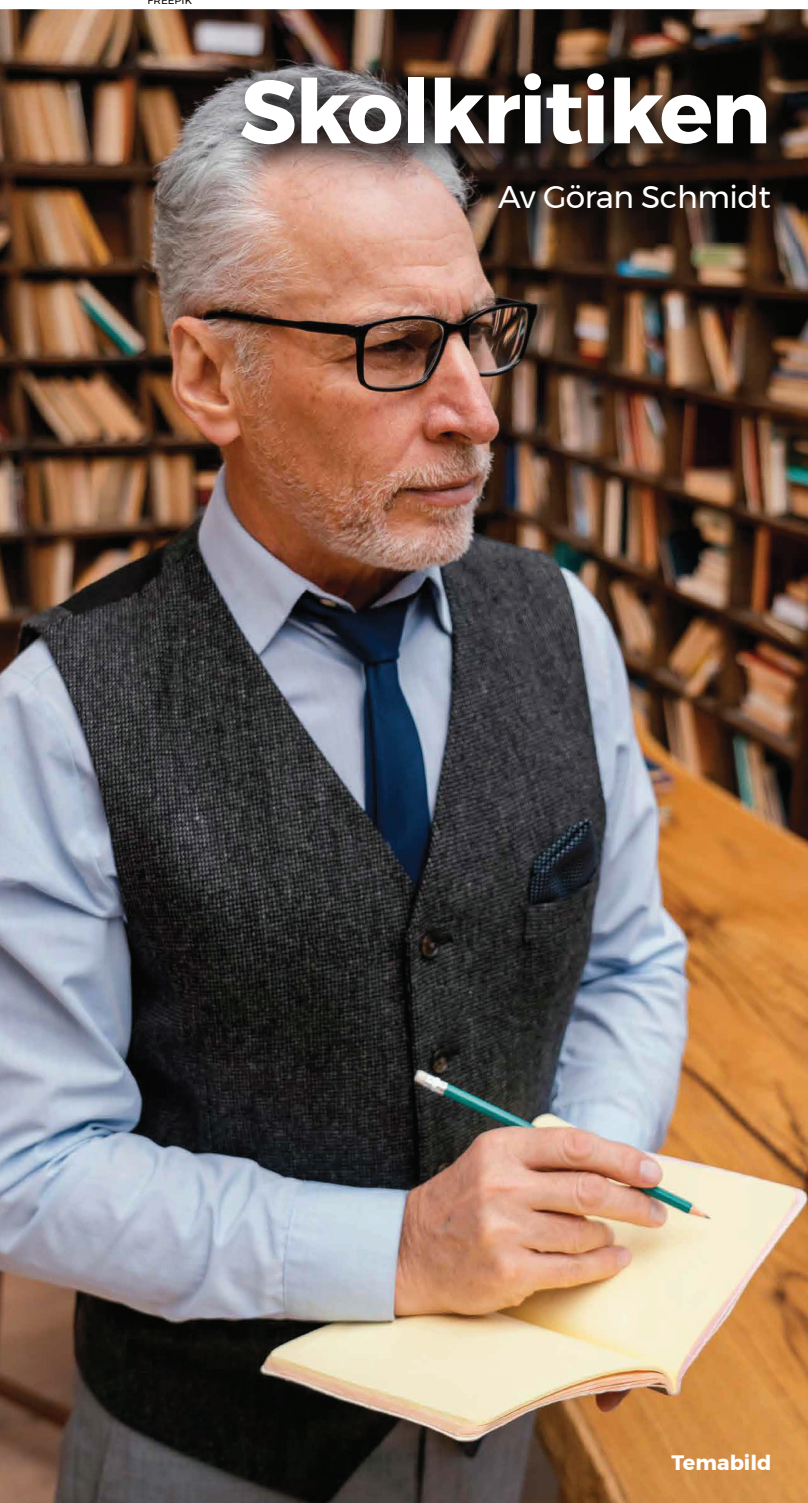

FREEPIK

Skolkritiken

Av Göran Schmidt

Temabild

I skrivande stund har åtminstone fyra skolor fått kritik av Skolinspektionen för sitt sätt att undervisa i ursprungsfrågorna. De är Ekebyholmsskolan i Rimbo,¹ en icke-namngiven skola i norra Sverige (hädanefter kallad skola B) vars personal inte vill att skolans namn ska omnämnas, Mariaskolan i Malmö² (med Kristna Skolföreningen i Malmö som huvudman) samt Friskolan Mosaik i Falun³ (huvudman är en fristående ekonomisk förening på kristen grund).

Skolinspektionens kritik är likartad i de fyra fallen och det är också samma utredare som ansvarat för tre av inspektionerna.

Genesis har tidigare rapporterat om den juridiska processen i efterspelet av inspektionens granskning av Ekebyholmsskolan.⁴ Ärendet avslutades med att Kammarrätten i sin dom⁵ fastslog att eftersom undervisningen i biologi ”ska utgå från evolutionsteorin ska skolan inte undervisa om kritik mot evolutionsteorin, än mindre framställa ovetenskapligt ifrågasättande av evolutionsteorin som vetenskapligt.” I viss mån har domen i Ekebyholmsfallet blivit ett prejudikat eftersom utredaren återoppar denna dom i de båda senare inspektionsrapporterna.⁶

KRITIKOMRÅDEN - GEMENSAMMA NÄMNBARE

Det finns tydliga gemensamma nämnare när man studerar rapporterna. Utredaren anser sammanfattningsvis att undervisningen på skolorna⁷ är konfessionell, osaklig, ensidig,⁸ att den inte vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och att den är oförenlig med kursplanen i de aktuella ämnena. Därför menar han att undervisningen inte ger eleverna förutsättningar att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att skildra omvärlden.

NÅGRA EXEMPEL FRÅN RAPPORTERNA:

- Undervisningen i biologi och skolans val kristendom (om bibliska berättelser) vid Skola B utgör ett ”allvarligt missförhållande”, eftersom undervisningen i biologi enligt utredaren inte utgår från evolutionsteorin som den enda vetenskapliga modellen i bemärkelsen att allt liv härstammar från en enda urcell.

- Skola B och friskolan Mosaik bryter enligt utredaren mot lagkravet på icke-konfessionalitet när dess lärare eller annan personal "inte bemöter eller problematiserar" i en situation där en elev säger sig tro att bibliska berättelser faktiskt har ägt rum, som de om Noa och syndafloden. Dessa, menar han, är ovetenskapliga uppfattningar.

- Att lärare i undervisningen informerat eleverna om att det finns en inomvetenskaplig kritik mot de nydarwinistiska evolutionsmekanismerna (mutationer och naturligt urval) bedöms av utredaren som ovetenskap därför att det innebär att evolutionsteorin framställs "som ifrågasatt eller osäker". Undervisningen anses därför inte vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och inte heller utgå från kursplanens krav och syfte (läs: evolutionens faktum). Därmed anser han att eleverna inte ges förutsättningar att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att skildra omvärlden.

- Kritiken mot Friskolan Mosaik bygger främst på ett bildspel med "ovetenskapligt innehåll" av en inbjuden gästföreläsare i ämnet livskunskap som motiverade sin gudstro med naturvetenskapliga argument. Eftersom föredraget skedde inom ramen för skolans undervisning i ämnet livskunskap ansåg utredaren att denna bröt mot konfessionalitetsförbudet. Skolan kritiserades även för ett samtal mellan en elev och en elevassistent under en rast där assistenten uttryckte att han trodde på syndafloden.

- Kritiken mot Mariaskolan i Malmö baserades framför allt på att skolan använt några avsnitt ur Andreas Årikstads bok *Guds Värld* i biologiundervisningen. De behandlade områden som bergbildning (kap 14), fossil (kap 15) och dinosaurier (kap 17) som komplement till läroboken *Liber Spektrum Biologi*.

- Eftersom evolutionsteorin utgör "etablerad vetenskap" ska den inte utsättas för källkritik. I stället ska den undanhållas kritik med hänvisning till så kallad källtillit.

FREEPIK

KONSEKVENSER FÖR SKOLORNA

Ekebyholmsskolan förelades att betala ett vite om 100 000 kronor. Föreläggandet överklagades och drogs oväntat tillbaka i sista stund.⁹ Skolan fick under resan mycket negativ media-bevakning, främst i lokalpressen (Norrtejlje Tidning) men även i riksmidia (t ex Aftonbladet). Sådant kan ofta inverka negativt på söktrycket till skolan helt oberoende av en skolas goda studieresultat. Under rättsprocessen fick skolan anlita juridisk hjälp, vilket också kostade betydande summor. Båda förhållandena inverkar givetvis negativt på en skolas ekonomi och möjligheter att utvecklas.

Skola B bedömdes ha "allvarliga missförhållanden" även inom andra områden och skolan förelades 2024-05-03 ett vite om 300 000 kronor om skolan inte i augusti månad redovisade åtgärder för att "komma tillrätta" med de påtalade missförhållandena. Därutöver hotar Skolinspektionen med indraget tillstånd att bedriva grundskola.

Friskolan Mosaik har i skrivande stund ännu inte fått Skolinspektionens utlåtande. Vi kommer givetvis att återkomma med uppföljning av ärendet i kommande nummer.

Mariaskolan i Malmö friades eftersom skolan bestämde sig för att inte längre använda sig av material från boken *Guds Värld* i undervisningen.

I nästa artikel ska vi se närmare på de tankar och värderingar som ligger till grund för den tolkning av lagtexterna som Skolinspektionens utredare gjort. Inte minst med tanke på de konsekvenser som skolorna utsatts för är det naturligtvis av största vikt att detta sker på ett sätt som är vetenskapligt korrekt och rättssäkert. Och detsamma gäller de skolor som står i tur att inspekteras.

NOTER

1. Skolinspektionens två rapporter för Ekebyholmsskolan (dec 2018 och mars 2020) finns tillgängliga via SIRIS på Skolverkets webbplats: <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=594826> (kortare: <bit.ly/G2442>) och <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=607856> (<bit.ly/G2441>).
2. Rapporten om Mariaskolan i Malmö (augusti 2024) finns på <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=648422> (kortare: <bit.ly/G24403>).
3. Rapporten om Friskolan Mosaik (maj 2024) finns att läsa på <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=648277>. (kortare: <bit.ly/G24404>).
4. Artiklarna finns i Genesis 2021/1 s. 60, 2021/3 s. 44, 2022/1 s. 78 och 2022/3 s. 29. Samtliga är tillgängliga via Genesis arkiv på vår webbplats genesis.nu/magasin/arkiv.
5. Dom nr 3381-21, 2 mars 2022.
6. Detta var någonting som vi i redaktionen förutsåg skulle ske och som vi skrev om redan i septembernumret 2021 s. 47 kolumn 3.
7. Ämnet där undervisningen anses konfessionell varierar mellan skolorna. Det är i biologi (Ekebyholm), NO och skolans val kristendom (skola B) respektive skolans val livskunskap (Mosaik). Men utredarens kritik i detta avseende riktar även mot skolornas utbildning generell.
8. Ensidigheten påtalas bara på Ekebyholmsskolan. Sannolikt har Skolinspektionen i samband med de senare utredningarna insett att det är en olämplig kritik och av den anledningen nöjer sig med att påtala det han bedömer som osaklighet.
9. <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=617835> (kortare: <bit.ly/G24405>).